

KATOLITIZM DINI

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 2-kurs talabasi

Boymurodova Sevinch

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 2-kurs talabasi

Otamurodov Doniyor Odilboy o'g'li

Annotatsiya: Katolitsizm, Xristianlikning eng yirik oqimlaridan biri bo'lib, uning markazi Rim Papasining rahbarligidagi Rim-katolik cherkovi hisoblanadi. Katolitsizmning asosiy ta'limotlari Iso Masihning o'limi va tirilishi orqali odamlarni gunohdan xalos etish, Xudo bilan yaqin aloqada bo'lish, va mehr-oqibat, adolat, va poklikni saqlashga intilishdan iboratdir. Katolitsizmda, ayniqsa, sakramentlar (masalan, Yig'ilish, Qabul qilish, Dastur) muhim o'rin tutadi. Dinning ijtimoiy va axloqiy prinsiplariga ko'ra, insonning ruhiy salomatligi va jamiyatdagi o'zaro hurmat muhimdir. Katolitsizmda Vatikan (Rim) dunyodagi eng muhim diniy markazlardan biri bo'lib, uning rahbari - Papa - barcha katoliklar uchun diniy yetakchi hisoblanadi. Katolitsizmning tarixi, XV asrda Protestanizmning paydo bo'lishi bilan yangi bosqichga o'tgan bo'lsa-da, u hali ham dunyo bo'ylab katta aholi qismi tomonidan izzatga sazovor bo'lib qolmoqda.

Kalit so'zlar: Katolitsizm, Xristianlik, Iso Masih, sakramentlar, Papa, Vatikan, Xudo, gunohdan xalos bo'lish, diniy rahbarlik, jamiyat axloqi.

Xristianlikning yirik yo'nalishlaridan biri katoliklardir. U Yevropa, Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi mamlakatlarida tarqalgan bo'lib, muxlislari taxminan 800 mln. kishini tashkil etadi. Katolitsizm *umumiy, dunyoviy* degan ma'nolarni ifodalaydi. Uning manbai - uncha katta bo'lmagan Rim Xristian jamoasi bo'lib, rivoyatilarga ko'ra uning birinchi Yepiskopi apostol Petr bo'lgan.

Katolitsizmda Bibliyani sharxlash huquqi faqatgina ruhoniylarga beriladi, chunki ular uylanmaslik haqidagi diniy talabga amal qiladilar. Diniy ibodatlar dabdabali va soxtalashtirilgan ko'rinishga ega, diniy o'qish, duo, iltijolar lotin tilida olib boriladi. provslaviyadagi kabi katolitsizm ham farishta, ikona, ilohiy kuch, chirimaydigan marxum jasadlariga sig'inish odatlari mavjuddir. [1]

Katolitsizm xristianlikning yo'nalishlaridan biri sifatida uning asosiy aqida va qoidalarini tan oladi, biroq diniy ta'limot, sig'inish va tashkiliy masalalarda bir qator xususiyatlar bilan ajralib turadi. [2]

Katolik diniy ta'limotning asosini Muqaddas kitob va Muqaddas yozuvlar tashkil qiladi. Biroq Pravoslav cherkovidan farqli o'laroq katolik cherkovi Muqaddas yozuvlar deb nafaqat avvalgi etti Butun Olam Xristian Soborlarining qarorlarini, balki hozirgacha bo'lib o'tgan barcha Soborlar qarorlarini, bundan tashqari Papaning maktublari va qarorlarini ham hisoblaydi.

Katolik cherkovi tashkiloti qat'iy markazlashuv bilan ajralib turadi. Rim papasi bu cherkovning boshlig'i. U diniy axloq masalalariga oid qonun-qoidalarni belgilaydi. Uning xokimiyati dunyoviy soborlar xokimiyatidan yuqori turadi.

Katolik cherkovining markazlashuvi jumladan diniy ta'limotni noan'anaviy tahlil qilish (sharxlash) huquqida aks etgan dogmatik taraqqiyot tamoyilini keltirib chiqaradi. Masalan, Pravoslav cherkovi tomonidan tan olingan diniy ramzda ta'kidlanishicha, Muqaddas ruh *ota xudodan* kelib chiqadi. Katolik aqidasi ko'ra esa Muqaddas ruh *ota xudodan* va *o'g'il xudodan* kelib chiqadi. Cherkovning najot borasidagi roli haqida ham o'ziga xos alohida

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

ta'limot shakllangan. Najotning asosi iymon va xayrli ishlar hisoblanadi. Cherkov, Katolik ta'limotiga ko'ra, xayrli zaruriy ishlar xazinasiga - Iso tomonidan yaratilgan "Xayrli ishlar zaxirasiga" ega.

Cherkov Iso, Bibi Maryam, Muqaddas Ruh nomidan bu xazinani tasarruf qilish, undan muxtojlariga ulashish, ya'ni gunoxlarni avf etish, nadomat chekuvchilarga kechirim tufxa qilish huquqiga ega. Pul yoki tufxa evaziga avf qilish huquqiga ega. Pul evaziga yoki cherkov oldidagi xizmatlari uchun gunoxlarini kechirish - *indulgensiya* haqidagi ta'limot mana shundan kelib chiqqan. [3]

A'rof haqidagi (do'zax va jannat oralig'idagi mavze) aqida faqat katolik ta'limotida mavjud. Gunohi katta bo'lmagan gunohkorlarning ruhi u erda o'tda kuyadi (extimol bu vijdon va nadomat azobining ramziy intihosidir), keyin jannatga yo'l topadi. Ruhning a'rofdan bo'lish muddati xayrli ishlar tufayli qisqartirilishi (ibodat va cherkov foydasiga xayr-ehson qilish bilan) mumkin. Bu ibodat va xayr ehsonlar o'lganlar xotirasiga yaqinlar tomonidan qilinadi.

A'rof haqidagi ta'limot I asrdayoq paydo bo'lgan edi. Pravoslav va Protestant cherkovlari a'rof haqidagi ta'limotni rad etadi.

Bundan tashqari, pravoslav dini ta'limotidan farqli o'laroq, katolik yo'nalishida papaning begunohligi haqidagi aqida ham bor. Bu aqida 1870 yildagi birinchi Vatikan soborida qabul qilingan. G'arb cherkovining Bogoroditsaga nisbatan

Katolik ta'limoti pravoslav ta'limoti kabi etti asrni tan oladi, biroq bu asrlarning talqin qilinishida qarashlar mos kelmaydi. Masalan, pricheshenie (tamaddi) qilish qattiq non bilan, (pravoslavda bo'ktirilgan non bilan) dunyoviy (miryane)larga non va vino bilan shuningdek faqat non bilan amalga oshiriladi. Cho'qin-tirish sirini o'tash paytida suv sepiladi (cho'qintiriluvchiga), muz ostidagi suvga cho'ktirilmaydi. [4]

Miropomazanie (cho'qinuvchining peshonasiga eley surkash) etti-sakkiz yoshlarda amalga oshiriladi, go'dak-ligida emas. Bunda o'spirin (bola) yana bitta ismga ega bo'ladi. Bunda u o'sha avliyoning qilmish-lari va g'oyalarini maqsad qilib qo'yadi. Shunday qilib, bu rusumning ijro etilishi imon mustaxkamlanishiga xizmat qilishi zarur.

Pravoslavlarda nikoxsizlik rusumini faqat qora ruhoniylar qabul qiladi. Katoliklarda esa nikoxsizlik (selibat) Papa Grigoriy VII tomonidan joriy qilingan qoidaga ko'ra barcha ruhoniylar uchun majburiydir. [5] Din markazi - exromdir. Dinning muhim elementlari cherkovga qatnovchilar hayotining maishiy asoslarini tartibga soluvchi bayramlar, shuningdek postlardir. Milodiy post katoliklarda advent deb ataladi. U Avliyo Andrey kundan keyingi birinchi yakshanbada - 30 noyabrda boshlanadi. Ular uch ibodat bilan: yarim tundagi, ertalabki va kunduzgi ibodat bilan nishonlanib, Bibi Maryam xomilador bo'lishi, Isoning tug'ilishi va dindorning qalbida bo'lishi kabi ramziy ma'noni anglatadi. O'sha kuni ta'zim qilish uchun exromlarda go'dak Isoning figurasi qo'yilgan yasliqlar o'rnatiladi. Katolik ierarxiyasida uch darajadagi ruhoniylar bor: diakon, ruhoniy (kyure, pater, kenz) Yepiskop. Yepiskopni papa tayinlaydi. Papani kardinal kollegiya saylaydi. Bunda umumiy ovozning uchdan ikki qismi plyus 1-ovoz (yashirin ovoz berish yo'li bilan) II Vatikan soborida (1962-1965 yillar) cherkov hayotining barcha jabxalarini yangilash, zamonaviylashtirish jarayoni boshlandi. Birinchi navbatda ibodat an'analari tegishli bo'ldi. Masalan, ibodatni lotin tilida olib borishdan voz kechildi. [6]

Adabiyotlar:

1. Мен А. История религии. М., 1994.
2. Мифы народов мира. В 2-х томах. М., 1973.
3. Радугин А.А. Введение в религиоведение: теория, история и современные религии. М-1996.

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

4. Кон-Щербок Д. Кон-Щербок Л. Иудаизм и христианство. Словар. М-1995.
5. Христианство. Энциклопедический словарь. В 3-х томах. М., 1993-1995.
6. Haydarova H.B. Dinshunoslik. "Durdona" nashriyoti, 2011 yil.